

منارهای آستان قدس رضوی

(تاریخ و هنر)

تحقیق و نگارش
محمدعلی مخلصی

سرشناسه	: مخلصى، محمد على، ۱۳۳۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: منارهای آستان قدس رضوی (تاریخ و هنر) /تحقیق و نگارش محمدعلی مخلصی.
مشخصات نشر	: تهران: گنجینه هنر، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۷۳ ص: تصویر/ بخشى رنگى، نقشه.
شابک	: 978-964-8756-42-5
وضعیت فهرست نویسی	: قیبا
یادداشت	: کتابنامه
یادداشت	: نمایه
موضوع	: آستان قدس رضوی - تاریخ
موضوع	: Astan Qods Razavi -- History
موضوع	: منارها -- ایران -- مشهد
موضوع	: Minarets -- Iran -- Mashhad
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵ م۲۵/۸/۷۰۴۷۰ NA۲۶۷
رده بندی دیویی	: ۷۲۶/۳
شماره کتابخانه ملی	: ۲۳۲۶۹۱

منارهای آستان قدس رضوی (تاریخ و هنر)

تحقیق و نگارش: محمدعلی مخلصی

ناشر: انتشارات گنجینه هنر

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۵

صفحه‌آرایی و طراحی جلد: خسرو نوروززاده چگینی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

لیتوگرافی و چاپ: مهرگان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۷۵۶-۴۲-۵

قیمت: ۵۰۰۰ تومان

نشانی: تهران، خیابان ستارخان، خیابان تهران ویلا، خیابان شهید زارع، پلاک ۵۸ تلفن: ۶۶۵۱۱۸۲۳

فهرست مطالب

۹	مقدمه مولف
۱۱	پیشینه تاریخی آستان قدس رضوی
۱۱	دوره سامانیان و آل بویه
۱۲	دوره غزنویان
۱۲	دوره سلجوقیان
۱۲	دوره خوارزمشاهیان
۱۲	دوره مغول و ایلخانیان
۱۳	دوره تیموری
۱۳	دوره صفویان
۱۳	دوره افشاریه
۱۴	دوره قاجاریه
۱۴	دوره پهلوی
۱۴	جمهوری اسلامی
۱۵	بخش‌های مختلف آستان قدس رضوی
۱۵	۱- حرم مطهر امام رضا علیه‌السلام
۱۶	۲- مسجد گوهرشاد

صحن‌های آستان قدس

۱۷	صحن عتیق
۱۷	صحن آزادی
۱۹	صحن جامع رضوی
۲۰	صحن جمهوری اسلامی
۲۱	صحن قدس
۲۱	صحن غدیر
۲۱	صحن کوثر
۲۱	صحن هدایت

رواق‌های حره مطهره

۲۲	۱- رواق دارالحمایه
۲۳	۲- رواق دارالسیاده
۲۳	۳- رواق دارالشکر
۲۳	۴- رواق دارالاخلاص
۲۴	۵- دارالسلام
۲۵	۶- رواق دارالشرف
۲۵	۷- رواق دارالفیض
۲۵	۸- رواق توحیدخانه
۲۵	۹- رواق گنبد الله‌وردیخان
۲۵	۱۰- رواق دارالضیافه
۲۵	۱۱- رواق دارالسعاده
۲۶	۱۲- رواق دارالسرور
۲۶	۱۳- رواق دارالعزه
۲۶	۱۴- رواق دارالذکر
۲۶	۱۵- رواق دارالزهد
۲۶	۱۶- رواق شیخ بهائی
۲۶	۱۷- رواق دارالعباد

۲۷	۱۸- دارالولایه
۲۷	۱۹- رواق دارالهدایه
۲۷	۲۰- رواق دارالرحمه
۲۷	۲۱- رواق دارالحکمه
۲۸	۲۲- رواق دارالحجه
۲۸	۲۳- رواق بزرگ امام خمینی
۲۸	۲۴- رواق دارالکرامه
۲۹	مدارس آستان قدس
۲۹	مدرسه دودر
۲۹	مدرسه پریزاد
۳۰	مدرسه خیرات خان
۳۰	مدرسه میرزا جعفر
۳۱	مدرسه بالاسر
۳۱	مدرسه علینقی میرزا
۳۲	منارهای آستان قدس رضوی
۳۲	۱- منارهای مسجد گوهرشاد
۳۳	پیشینه تاریخی منار
۳۴	بانی بنای مسجد و مناره‌ها
۳۵	معمار بنای مسجد و مناره‌ها
۳۶	هنرمندان دخیل در بنای مناره‌ها
۳۸	مرمت مناره‌های مسجد گوهرشاد
۴۰	ویژگی‌های معماری مناره‌های مسجد گوهرشاد
۵۰	۲- منارهای صحن عتیق
۵۱	پیشینه تاریخی
۶۰	ویژگی‌های معماری

مناره‌های صحن جمهوری اسلامی

مناره‌های صحن جامع رضوی

منابع

نمایه

۶۵

۶۷

۷۰

۷۳

www.ketab.ir

مقدمه مولف

خراسان در دوران اسلامی، مهد مشعل‌داران علم و دین و فرهنگ هنر بوده، به همین جهت قرون اولیه اسلامی در خراسان را قرون طلایی تمدن اسلامی خوانده‌اند. اما امروزه خراسان و بالاخص مشهد به عنوان «پایتخت مذهب» ایران، شهرت و اعتبار خود را مرهون استقرار یکی از بزرگترین و باشکوه‌ترین بناها، مذهب شیعه جهان یعنی بارگاه ملکوتی ثامن‌الائمه حضرت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام می‌داند.

حرم مطهر امام (ع) به عنوان مرکز و محور این مجموعه زیبا، بیش از ۱۰۰۰ سال پیشینه تاریخی را در خود به یادگار دارد. وجود ده‌ها باغ، صحن و منار و بست، مسجد و مدرسه، کتابخانه و دارالضیافه که مرقد مطهر امام رئوف را چون نگینی در میان گرفته‌اند، مجموعه‌ای کم نظیر از هنر و معماری بیش از ده قرن را پدید آورد.

در بارگاه رضوی و آستان مقدسش از یک سو جاذبه‌های از دین و منویت نهفته؛ و از سوئی دیگر جلوه‌هایی از توان هنری و معماری با الهام از نیروی معنوی و مذهب هنری عرضه شده است. مجموعه آستان قدس را می‌توان از لحاظ تزیینات کاشیکاری، حجاری، آئینه‌کاری، حجاری، طلاکاری و هم‌چنین کتیبه‌های عالی مشتمل بر زیباترین و نفیس‌ترین خطوط از هنرمندان نامی، آئینه تمام نمای هنرهای زیبای دوران اسلامی در ایران دانست.

بدون تردید شیوه‌ها و اصول به کار رفته در ساخت و ساز ده‌ها صحن و رواق و مناره متأثر از اندیشه و عمل هنرمندانی است که تلاش کرده‌اند از روح دین و مذهب در این هنرها بهره گیرند. به همین جهت هنری که در این مجموعه به کار رفته هنری است اسلامی، متعهد و اعجاب‌انگیز.

معماران و هنرمندان ایرانی با عرضه هنر خود در کمال ایمان و اخلاق، ارادت خود به امام رئوف (ع) را به زبان پر رمز و راز هنر بیان داشته، در این دنیا افتخار، عزت؛ و سعادت ابدی در

جهان باقی را کسب کرده‌اند.

بر آستان جانان گر سر توان نهادن گلبانگ سر بلندی بر آسمان توان زد

اما هر عنصر معماری مجموعه چون رواق‌ها، صحن‌ها و منارها را پیشینه‌ای است تاریخی پررمز و راز، و هر کدام را رسالتی است در آگاهی و آسودگی روح و روان مؤمنین. اما رسالتی مهم‌تر بر دوش گلدسته‌ها این پیران پای درخاک، و قامت کشیده در افلاک است. بخصوص آن هنگام که گلبانگ آوای ملکوتی اسلام از گلدسته‌های رفیع، در فضای لایتناهی طنین‌افکن می‌شود، جان و دل را با معنویت به سوی آرامش سوق می‌دهند و چشم‌ها را به پهنه‌های هنر و زیبایی به نوازش.

در این وجیره به تاریخ هزار ساله‌اش گذریست و به تاریخ هنر و معماری‌شان اشارتی.

محمدعلی مخلصی

۱۳۹۵

www.ketab.ir

